

Република Србија
ГРАД ЧАЧАК
Градско веће
Број:06-2/2026-III
28. јануар 2026. године
Ч А Ч А К

СКУПШТИНА ГРАДА ЧАЧКА

На основу члана 46. Закона о локалној самоуправи («Сл.гласник РС» бр.129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон, 47/2018 и 111/2021- др. закон) и члана 84. Статута града Чачка („Сл. лист града Чачка“ бр. 6/2019),

Градско веће града Чачка, на седници одржаној 28. јануара 2026. године, утврдило је

ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ПРОГРАМ РАДА ЦЕНТРА ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ ЧАЧАК ЗА 2026. ГОДИНУ

па предлаже Скупштини да донесе

ОДЛУКУ О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ПРОГРАМ РАДА ЦЕНТРА ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ ЧАЧАК ЗА 2026. ГОДИНУ

у тексту који је достављен одборницима за седницу Скупштине.

Извештај на седници Скупштине је Зоран Рајичић, директор „Центра за неговање традиције“ Чачак.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ СЕДНИЦОМ
Заменик градоначелника
Владан Милић

На основу члана 54. став 1. тачка 44. Статута града Чачка („Сл. лист града Чачка“ бр. 6/2019),

Скупштина града Чачка, на седници одржаној _____, донела је

ОДЛУКУ
О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ПРОГРАМ РАДА
ЦЕНТРА ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ ЧАЧАК ЗА 2026. ГОДИНУ

I

ДАЈЕ СЕ сагласност на Програм рада „Центра за неговање традиције“ Чачак за 2026. годину, који је донео Управни одбор „Центра за неговање традиције“ Чачак, на седници одржаној 30. децембра 2025. године, број 302.

II

Ову одлуку објавити у „Службеном листу града Чачка“.

СКУПШТИНА ГРАДА ЧАЧКА

Број: _____

ПРЕДСЕДНИК
Скупштине града Чачка
Игор Трифуновић

“Центар за неговање традиције“ Чачак

Жупана Страцимира бр. 34

Број: 303

Датум: 30.12.2025. године

30. 12. 2025

ПРИМЉЕНО:

ГРАДНИ ОДБОР
ГРАД ЧАЧАК

СКУПШТИНА ГРАДА ЧАЧКА

Предмет: Давање сагласности на Програм рада „Центра за неговање традиције“ Чачак за 2026. годину

На седници Управног одбора „Центра за неговање традиције“ Чачак, одржаној 30.12.2025. године, донет је Програм рада „Центра за неговање традиције“ Чачак за 2026. годину, па Вам достављамо исти на сагласност.

Марија

ЦЕНТАР ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ, ЧАЧАК Ј66к: 44183, МБ: 26200016, ПИБ: 113759342
Адреса: Жупана Страцимира 35, 32000 Чачак, Текући рачун: 840-1289664-78
Телефон: 032 51 22 461, е-пошта: cntcacak@gmail.com

ПРОГРАМ РАДА
“ЦЕНТРА ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ” Чачак
за 2026. годину

ТРАДИЦИЈА НИЈЕ ЧУВАЊЕ ПЕПЕЛА ВЕЋ ПРЕНОШЕЊЕ ПЛАМЕНА

На основу члана 34. став 1. алинеја 5. Статута Центра за неговање традиције” Чачак, Управни одбор на седници, одржаној дана 30.12.2025. године, донео је

**ПРОГРАМ РАДА ЦЕНТРА ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ“
ЧАЧАК
ЗА 2026. ГОДИНУ**

Чачак, 30. 12. 2025.

Садржај:

1. Увод.....	3
2. традиција није чување пепела ве преношење пламена.....	3
3. Етимологија и дефиниција речи традиција.....	5
4. Однос јавног мњења према традицији.....	6
5. Циљ активности Центра за неговање традиције.....	
6. Област деловања Центра за неговање традиције.....	
. мисија Центра за неговање традиције.....	
. анализа културног живота у сеоским срединама.....	
9. Инфраструктура у сеоским срединама.....	9
10. Разрада плана за 2026.....	10
10.1 Едукација и креативне радионице са младима.....	10
10.2 Манијестације.....	15
• Категоризација и класификација манијестација.....	16
• Ентрополошка анализа манијестација.....	1
• Заштита географског порекла чачанске кајсије.....	1
10.3. Рад са удружењима жена.....	20
10.4. Дом културе у Рчајевцима.....	21
10.5. Сакупљање и бележење народног блага.....	23
10.6 Издавачка делатност, промоција и продукција.....	25
10. Остале активности Центра за неговање традиције.....	25
11. Сарадња са установама културе, удружењима, појединцима.....	26
12. Кадровска и организациона структура.....	26
13. Логистика и материјална средства за рад.....	2
13.1. Аутомобил.....	2
13.2. Канцеларије.....	29
13.3. Возила и куќице.....	29
14. Финансијски план за 2026.....	30

. УВОД

Установа културе Центар за неговање традиције основана је Одлуком Скупштине града Чачка на седници одржаној 23. 2. 2023.

У чл. 1. ст. 1. каже се да се Установа оснива „ради обављања делатности у области културе од значаја за град Чачак“.

Дакле, у чл. 5:

„Установа обавља делатност од значаја за град Чачак, односно послове којима се обезбеђује остваривање права грађана и задовољење њихових потреба, као и остваривање другог законом утврђеног интереса у области културе.

Установа обавља делатност из става 1. овог члана тако да својим радом доприноси очувању, истраживању, проучавању, представљању, прикупљању и подстицању домаћег културног и уметничког наслеђа, као и домаћег културног и уметничког савременог стваралаштва“.

Овом Одлуком утврђен је правни оквир за формирање Установе, а у цитираним одредбама само дата најшира могућа дефиниција поља рада и циљева оснивања, без конкретизације и прецизно утврђених делатности.

Да напоменемо да је почетна замисао била да се нова Установа назове Културно просветна заједница Чачка која је у нашем граду постојала све до 2002, када је на волшебан начин угашена. У оквиру ње веома важну делатност за културни живот у сеоским срединама обављао је Савез аматера Чачка. Градска Републике Србије је својом Одлуком Културно просветну заједницу Србије, 2013. године, прогласила за установу од националног значаја за културу Србије, „јер ве седам деценија чува и негује српску културу, језик, писменост и читалачку традицију (министар културе Никола Селаковић, новембар 2025)“. *Напомена: тренутно, у Србији делује 49 културно-просветних заједница.* Неко је, међутим, на састанку у градској управи предложио да се новооснована установа не зове КП Чачак, већ Центар за неговање традиције. И, тако је остало.

Дакле, Установа (зови ме како хоћеш, само немој да ме разбијеш) је формирана и она у свом раду баштини наслеђе Културно просветне заједнице.

Не желе и да улазимо у семантичке расправе морамо се, још једном, подсетити значења речи **р и и**, јер се из те анализе и из те дефиниције вуку идеје за рад Установе, укључујући и план рада за 2026.

2. ТРАДИЦИЈА НИЈЕ ЧУВАЊЕ ПЕПЕЛА ВЕ ПРЕНОШЕЊЕ ВАТРЕ

Изрека „радиција није чување пепела, већ преношење пламена“ се углавном приписује Томасу Морју, истребљеном, чак и истребљеном у. Ко год био аутор она је са годинама стекла статус народне мудрости која одсликава срж напора да се очува традиција једног народа.

У суштини, она значи да се традиција не састоји само у слепом чувању остатака прошлости, робовању етнохлористици нашег народа, већ у преношењу

његовог духа и креативности у савремену стварност и будућност. То је позив да се, неизоставно, баштине култура, обичаји и традиција нашег народа, да се живи са наслеђем, али да се не буде оптерећени њеним конзерватизмом, већ да се прилагоди савременом друштву.

Чув Представља мртве орме, ритуале без значења, само пуки спомен на оно што је некада било, чисту околористику.

Принципи Представља дух, креативност, суштинске вредности и идеје које треба да инспиришу нове генерације да се не баве само копирањем прошлости, већ да, баштине и универзалне културне вредности нашег народа стварају, надограђују и развијају савремене културне моделе понашања.

Ево неколико теза:

1. **Традиција** није мртво слово на папиру, околорни или национални сувенир, већ стална трансформација народа. Народ без традиције је као књига без речи.
2. **Традиција** Она није пуки реликт прошлости, већ симбол културног и духовног наслеђа које треба одржавати, неговати и поносно чувати показујући га савременом свету. Традиција треба да буде инспирација и водич, а не само реликвија.
- **Традиција у глобалној** Под утицајем глобализације запоставља се, све до ниподаштавања, културни идентитет нашег народа, а величају и усвајају културни обрасци други, тзв. велики народи. Масмедии, друштвене мреже, портали и интернет чине лако доступним, поготову младима, информације из целог света. Једним кликом на тастатуру ви сте сад у Индији, Бразилу, Аустралији, за пар секунди у Кини, Америци, Русији, било где. У иперпродукцији доступни информације пуно је садржаја сумњивог квалитета у свим сферама, посебно у култури и уметности, који се усвајају као културни образац, универзална вредност и прихватљив модел понашања. У свету безличног урбаног простора традиција мора бити снага која, превасходно младе, повезује са коренима нашег народа, са колективном меморијом претходних генерација, штите и народ од отуђења од сопствене културе.
- **Традиција и историја** Баштине и традицију српског народа ми, заправо, сведочимо о двадугогодишњој повезаности генерација које су живеле на овим просторима, односно о културолошком прожимању кроз историју. Одупрли смо се многим освајачима и непријатељима, али је глобализација, без зрна барута, најопаснија са којим смо се сусрели у очувању традиције, обичаја и културе српског народа.
- **Одрживост** Традиција за тева сталну ревитализацију и прилагођавање савременим средствима комуникације како би преживала у глобалном електронском добу.
6. **Традиција и национална историја** Традиција нас подсећа на слободу и јуријску борбу нашег народа за слободу, за очување културног идентитета, на повезаност са руралном срединама са обичајима.
- **Одрживост** Традиција се разликује, она није и не сме бити продукт културе масовног друштва које робује комерцијалним културним тенденцијама. Она је дух прошлости.

- . **Т р и и о р н и и о и н и** Она носи печат културног идентитета српског и други народа који живе на нашој територији. традиција је брижни чувар националног блага, она, кроз своје симболе, говори о припадности, постојању и опстанку. Без ње се појединац (народ) отуђује од колективног памћења претходних генерација.

- . **Т р и и о vis inertiae и ори**

Својевремено је Фридрих Енгелс у свом есеју „Социјализам: утпијски и научни“ (1892) осудио традицију као „велику силу ретардације“, као „*vis inertiae* историје“. Овај наратив је, касније, постао класична теза материјалистичке филозофије у односу према традицији. Сетимо се само изреке: „Човек који мисли на будућност треба да заборави прошлост“

Очигледна заблуда.

. ЕТИМОЛОГИЈА И ДЕФИНИЦИЈА РЕЧИ ТРАДИЦИЈА

- . **Порекло р и р и и**

Реч традиција је латинског порекла *Traditio*, у значењу пренети, чувати, предати (на чување). У српски језик је дошла преко француског глагола *Tradere*.

2. **Д дефиницијски р и и**

традиција је преношење знања, обичаја, веровања, вредности и образаца понашања с генерације на генерацију што осигурава континуитет једне културе то је скуп устаљених радњи, норми, заната, ритуала, моралних правила, верских обичаја, искуства и умећа пренесени усмено или писаним путем, које се чувају кроз време и преносе с колена на колена.

Класична значења:

- . **Пр** усмено преношење прича, поука, легенди и митова, историјски чињеница:

2. **У** стаљени и дуготрајно усвојени начини понашања, верски обреди, навике у искуственим занатима, народна радиност и уметност.

. **Културно** материјална и духовна достигнућа која дефинишу идентитет народа, попут фестивала и манифестација, сабора, народних ношњи, песама, игре, свирке...

. **Контакт** веза између прошлости, садашњости и будућности која повезује генерације кроз заједничке вредности.

. ОДНОС ЈАВНОГ МЊЕЊА ПРЕМА ТРАДИЦИЈИ

У последњи тридесетак година, односно од краја 20. и почетком 21. века, доста се у јавном мњењу, не само стручном, говори о традицији, култури и обичајима, потреби заштите културни добра... При министарству културе Републике Србије постоји Сектор за заштиту културног наслеђа и дигитализацију. Само ова чињеница довољно говори о оправданости формирања једне специјализоване установе културе као што је Центар за неговање традиције.

Србија је примљена у Унеско крајем 2000. (последњи година сведоци смо велике борбе коју држава води да се Косово не прими у Унеско и тако прекроји историја и беспризорно преотме српска културна баштина и културно наслеђе на Ки...). На Унескову листу Непокривљеног уписано је пет елемената српске културне баштине (слава, коло, гусле, злакуска грнчарија, шивовица) што је својеврсно признање да наше културно наслеђе превазилази националне оквире и представља посебну вредност за целокупно човечанство. На српској листи нематеријалног културног наслеђа налази се преко 60 елемената, а значајан допринос овој класификацији дали су културни посленици из Чачка.

Дакле, сведоци смо да се о традицији доста, не само, говори, већ и делује на пољу очувања културног наслеђа и баштине, што се види из претходних примера. Како избегнемо дневно политичку злоупотребу појма *традиција*, три су замке, три заблуде у односу према традиционалном наслеђу и коришћењу тог појма:

Прва традиционалистичка, у ужем смислу речи, где се традиција савата као непроменљива категорија, уз опасност да, историјски оправдана, национално и културолошки сврсисходна, идеја чувања народног блага склизне у политиканство и национализам у негативном смислу речи. У односу према сопственом народу, у односу на културу националних мањина, у односу на суседе из региона и шире... Ниподаштавају и културу, традицију и обичаје други народа, чак и они који живе са нама и поред нас, стварамо искаркирану слику, сопствене, лажне, величине, по угледу на Сартровог пројекта.

Разликују се, међутим, верски и други обичаји у два суседна села, стилови градње, морална начела, културолошки обрасци, правила понашања... Исти обичај током година добија нове примесе, тако да се може говорити о слојевитости културног наслеђа кроз епохе. И једни и други и трећи и други представљају обележја националног идентитета са специфичностима одређеног географског подручја које се одсликава на дуговну надградњу.

Друга са погрешном историјском одредницом. Наиме, уобичајено је мишљење (закључак из уводне реченице) да се под традицијом подразумева нешто што је старо 200-300 година, што су баштинили наши даљи и ближи преци, а заправо традиционална могу бити и савремена културна достигнућа и догађања која имају трајање (пример: Конкурс за савремену композицију на трули инспирисану народном традицијом, коју расписује Сабор трулаша Србије затим музички фестивали, ликовне колоније, књижевни сусрети итд). Битно је да су (опште)прихваћена, да се понављају у одређеним временским

интервалима и да својим садржајима, што је кључно, утичу и формирају културни идентитет нашег народа.

Трп мондијалистичка, коју бисмо могли назвати и „отуђење од сопствене културе“. Под утицајем глобализације запоставља се, све до ниподаштавања, културни идентитет нашег народа, а величају и усвајају културни обрасци други, тзв. велики народа. Мас медији, друштвене мреже, портали и интернет чине лако доступним, поготову младима, информације из целог света. Једним кликом на тастатуру ви сте сад у Индији, Бразилу, Аустралији, за пар секунди у Кини, Ајерици, Русији, било где. У хиперпродукцији доступни информација пуно је садржаја сумњивог квалитета у свим сферама, посебно у култури и уметности, који се усвајају као културни образац, универзална вредност и приватив модел понашања. Глобалисти, свесно или несвесно, пре него бити ово прво, потиру и уништавају културу малих народа, за генијална уметничка дела често проглашавају скарадне инсталације вреднују и иду милионима долара, чине и тако ти и притисак да народ заволи и привати мондијалистичку културу као своју, иако су то често деласумњиве уметничке вредности, понижавају и заборављају и, уједно, сопствену националну културу.

ЦИ АКТИВНОСТИ ЦЕНТРА ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ

1. Подстицај културног живота у сеоским срединама
2. Чување обичаја, културе и традиције нашег народа изворног народног стваралаштва.
3. Развој аматерског стваралаштва

Ово су три кључна циља формирања и постојања Установе и база за рад и деловање у културном простору, пре свега у сеоским срединама, али и на целокупној територији града Чачака. О свакоме овом појединачном циљу је било довољно речи у претходним поглављима.

6. ОДДАСТ ДЕЛОВАЊА ЦЕНТРА ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ

Ради остваривања циљева из поглавља 5. Центар за неговање традиције ће током 2026. деловати на следећим пољима:

информација културног наслеђа народа нашег краја исказаног кроз свирку, песму и игру, споменичке записе

бележење елемената материјалног, посебно споменичког и градитељског наслеђа

бележење елемената нематеријалног културног наслеђа, посебно обичаја везаних за сеоске славе и записе

обичаји и веровања која се преносе усменом традицијом бележење и сакупљање писаних и материјалних објеката народног градитељства и ољклорне архитектуре, као и предмета који су се некада користили у свакодневном животу

организација програма у Дому културе у Чрчајевцима

организација манифестација, претежно у сеоским срединама

организације едукативних радионица за младе из домена народне традиције

оснаживање положаја жена у сеоским срединама и оснивање удружења жена.

. МИСИЈА ЦЕНТРА ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ

„Култура и уметност, обичаји и веровања, лепота и мудрост жив ења чине традицију једног народа. о је нешто по чему се тај народ препознаје, то је богатство ума и ду а које му помаже да траје и опстаје.

радиција српског народа богата је и неисцрпна ризница коју треба отварати, откривати, упознавати и тако сачувати од заборава непроцењиве вредности које чине лепоту ду а нашег народа...

Не треба заборавити традицију и обичаје, нити и се одрицати. ко се одрекенемо своји обичаја, чини се, као да се одричемо своји предака, насле а и корена...

К учне тезе мисије ЦН :

- ормирање олклорни секција у школама, и/ или оснивање нови културно уметнички друштава у сеоским срединама
- да у оркестру сваког културно уметничког друштва буде заступ ена рула као традиционални, српски народни инструмент
- да се у наставу музичког образовања у основним школама уведе рула, а избаци блок лаута
- став ање у пуну ункцију Дома културе у рчајевцима
- омасовити и помо и рад удружења која негују традицију свирања на гуслама
- развој аматерског стваралаштва у другим областима културног живота од јавног интереса за град Чачак
- оснаживање положаја жена у сеоским срединама кроз а ирмацију постоје и и ормирање нови удружења жена
- споразумно усаглашавање и креирање културне политике на територији града Чачка, посебно у сеоским срединама;
- извршити категоризацију и класификацију мани естација.

. АНАЛИЗА КУЛТУРНОГ ИВОТА У СЕОСКИМ СРЕДИНАМА

1. еномен глобализације, друштвени мрежа и интернета за последицу има потирање националног идентитета мали народа, односно оту ење од властите културе. убе се културне, друштвене, социјалне, привредне и политичке особености и свет све више постаје униполаран, аклуаново „глобално село“. „Пред нама као народом и државом је к учни задатак да оно што нам је најдрагоценије одбранимо, унапредимо и да се на стваралачки начин прилагодимо свету глобализације .

2. КУД ови, удружења гра ана, појединци и јавне установе дају велики допринос очувању културне баштине нашег народа. и , мислимо на удружења гра ана, треба окупити, објединити, усагласити њи ове програме... Пружити им стручну помо у изради пројеката, планова и програма делатности.

3. У Чачку се организује неколико десетина мани естација које се инансирају из бу ета. Доста њи , посебно у руралним срединама, препуштено је волонтерском раду два три појединца из , односно организационим одборима (поједине и чак ни немају) и удружењима гра ана, без икакве стручне и друге помо и у изради концепције, програма и саме реализације мани естације.

4. ани естације у сеоским срединама се пежоративно сврставају у „јаде , јер се, често, свде на то да организатор добијене паре од рада утроши да доведе „познату певачицу и музику, да постави тезге са раном и старим занатима...и да се све заврши

богатим ручком... е и такве мани естације су онда „јаде“, без јасно зацртаног циља, концепције и програма... Нема апсолутно никакве оригиналности и аутентичности. Популизам, масовност по сваку цену и подилажење ниским побудама масовног друштва су подједнако погубни за културу једног народа као и глобализација. Принцип „народ то воли“ не може бити критеријум за креирање програма. То је онда тзв. „програм“, а не Програм. **е р в и н ниф и н ри ро о и в њ в и о ро гр оригин но љу о рино о у урно и у овно ићу р ог н ро**. Битно је шта остаје иза неке мани естације, не (само) у материјалном, већ и у духовном смислу.

5. Организатори, углавном, не траже спонзоре и донаторе (осим часни изузетака) што је велика грешка, јер, рецимо, нека ресорна министарства одобравају донације по принципу „динар на динар“, финансирају добре и одрживе програме

6. Субјеци се полако традиционални црквени, сеоски вашари. Они су обележје нашег народа и као такве, аутентичне, треба и сачувати. Али не тако што се уместо вашара у порти направити нека „јада“. Мани естације у руралним срединама треба да имају особеност културног догађаја, а вашар да остане вашар.

7. Културни живот у селима углавном је замро. Доказ на територији града постоје само два активна сеоска културно уметничка друштва, КУД „Радиша Пошти“ и „Рчајевачко коло“, оба из Рчајеваца, практично, настала цепањем једног друштва. Према истраживању проф. Света Марковића и Илије Поповића, крајем 1970-ти било их је 30. Одрађује чињеница да је КУД „Нада Симовић“ из Рчојсиња обновио рад, да је, после 30 година гашења КУД ова на територији града Чачка, ормиран један нови, „убав на сеоски начин“ (Качулице, Рчојчани, Рршинци), да је у поступку регистрације и поновног окупљања и рада КУД „илијауслови“ из Прислонице. Олклорне секције су у претходне две године радиле при школама у селима: Катрга, Бресница, Коњевићи, Ррнава, Пријевор, Преина... говоримо само о секцијама које је организовао ЦН.

8. Оживљавање културног живота у селима подразумева да постоје активности током целе године, а не само један, два или три дана када се организује нека мани естација, а да преостала 364 дана то село буде „мртво“ у културном погледу, а да се културни и друштвени живот своди на испијање пива испред продавнице (треба, наравно, и тога да има).

9. ИН РАСТРУКТУРА У СЕОСКИМ СРЕДИНАМА

Наставити започету анализу стања ин растратуре која се користи, или би се могла користити, за реализацију културних програма. Посебно обратити пажњу на:

1. попис затеченог стања сеоских домова културе и предлог мера за њихово довођење у функцију, пре свега са аспекта мани естација које се одржавају у тим (да ли се домови могу користити за приредбе у случају временски непогода)

2. постоје ли задружни домови, да ли су у функцији, власничка структура да ли се за одржавање приредби могу користити просторије сеоских школа, искултурне сале и учионице

3. у којима се, традиционално, одржавају мани естације народног стваралаштва, културне или привредно туристичке, проверити расположиви простор за паркирање возила и аутобуса, могућност за прикључак електро ормара, постоје ли санитарне чворове, могућности за постављање бине итд

4. без обзира што је седиште ЦН у Чачку, потребно је обезбедити простор за рад (у канцеларијама, домовима културе, школама...) у неколико села (Ррбушани, Ррчајевци, Преина, Рраблаче...) где се запослени из ЦН два или три дана у току месеца

вршити своју делатност и организовати састанке са мештанима. Уопште, сам рад Центра изискива е, као и до сада, много теренског рада, а мање седења у канцеларијама. ер, из другачије перспективе се виде проблеми села посматрано са ас алта у центру града, а другачије када си на лицу места, у непосредном додиру са мештанима

инистарство за бригу о селу сваке године расписује конкурс за реновирање сеоски домова културе. реба искористити ту прилику за добијање средстава, а подносилац конкурсне документације мора бити ЕР. Прошле, 2025. средства је добила Ракова.

0. РАЗРАДА ПЛАНА ЗА 2026.

0. Е у и и р и в н р и о н и и

Пракса организовања едукативни и креативни радионица са младима, посебно у селима, настави е се и током 2026. године. Подједнако е се водити рачуна да се ради са ученицима истурени оде ења основни школа која имају веома мали број ученика (4), као што је, током 2024. и 2025, био случај у Рошцима, Остри, ујетинцима, као и са матичним сеоским школама са великим бројем ученика. У досадашњој пракси се показало да интересовање код млади постоји, треба само неко да и подстакне и да им понуди праве садржаје. Радионице е се организовати, као и до сада, у сарадњи са директорима О и наставним кадром, посебно учите ицама у издвојеним сеоским оде ењима.

Практично, настави е се започете активности приближавања и упознавања млади са богатством српске народне традиције, али е се придодати и неке нове креативне радионице:

Р и о н и ф р у

Поред две које ве раде у Прислоници и аочанима (покрива три села) организова е се радионице школице руле у рчајевцима и Бресници часови е се, током школске године, одржавати два пута седмично у време школског распуста, по потреби, држа е се о е часови и повремене пробе ради наступа на мани естацијама.

Подршку овој радионици у 2025. дало је и инистарство културе, тако да е се, са истим пројектом, поново конкурисати и 2026.

Ш о г у

Организује се у сарадњи са Удружењем гуслара „ анаско Раји часови е се одржавати једном седмично организова е се промоција гусала по школама и олклорним секцијама и наступи на мани естацијама које су у надлежности ЦН .

Подршку овој радионици у 2024. дало је инистарство културе, док у 2025. овај пројекат није подржан.

о о р н и

еку у годину, односно прет одну (када се овај план буде разматрао на седници Скупштине) завршили смо са активним радионицама у Прислоници и аочанима (обу вата три села, поред аочана још и Качулице и ршинце). Радионица олклора у Бресници ради ве две године и она сада делује самостално. Најве и број

полазника у датом моменту био је 5. У школама: Пријевор, Коњеви и, Преина, Орња, Оревница и Катрга курсеви народни игара и свирања на традиционалним инструментима су завршени, а велики број те деце наставио је свој рад у културно уметничким друштвима у Чачку.

У плану је да се, поред наставка помоћи и тренутно активним секцијама, покрене школа руле и у области у зашта постоји велико интересовање деце и родитеља. У реализацији ови радионица Центар за неговање традиције сарађиваће са КУД овима: Дукати, Рад, Брашеви и „рчајевачко коло“ пробаће се одржавати два пута седмично околорне групе ће наступати на манијестацијама које су у надлежности наше установе.

Реба иста и да Центар за неговање традиције не преузима улогу културно уметнички друштва, нити им је конкуренција, нити је сам по себи КУД. Циљ ЦН је само да, кроз ове секције у школама и вртима, подстакне код деце љубав према околору, српској традицији, песми и игри, а да се деца, касније, учлањују у који год оне КУД, укључују и иницирање новог КУД а у том селу.

Подршку овој радионици, у 2024 и 2025., дало је, осим града Чачка и Министарство културе, тако да ће се, са истим пројектом, конкурисати и 2026. године.

У о н во р р н в и в и

У циљу ширења свести о богатству културног наслеђа на територији града Чачка квиз ће на забаван начин podstaћи и најмлађе да боље упознају свој крај, обичаје и наслеђе. Бројни обичаји, речи, вештине и значајне личности прете да буду заборављени, под утицајем глобализације, друштвени мрежа, модерног и брзог начина живота. С тим у вези младима треба пружити прилику да посебно обратe пажњу на некадашњи начин живота, али и тренутне потенцијале који су неправедно скрајнути и за многе непознати. На забаван начин прегледом историјског, географског и културног блага наши крајева кроз игру деце ће научити нешто више о нашим најпознатијим суграђанима, архитектури, биодиверзитету, културним понудама у околини које су за многе непознаница.

Циљна група: Квиз ће бити подељен у две категорије, за узраст од првог до четвртог и децу од петог до осмог разреда, која ће се међусобно такмичити. Након квиза деца ће попуњавати радне свеске где ће применити стечено знање препознавајући и личност са слике, допуњавајући и укрштене речи, решавајући и ребусе...

Циљ квиза је едуковање најмлађих и неговање потенцијала краја у коме живе.

Игр ори у урно н у ори и р и

Садржај: Урадиће се 20 парова меморијски картица на којима ће бити приказани стари предмети: карлица, чанак, вретено, преслица, трлица, седе, мотовило итд. О сваком предмету биће кратак текст. Меморијске картице се окрећу лицем на доле. Деца ће наизменично, кроз игру, отворати картице покушавајући да запамте где се који предмет налази. Победник је онај ко споји највише парова.

Циљ: Сачувати од заборава неке старе речи, старе предмете који су се користили у сеоским домовима, спознати њихову употребну вредност и начин живота наших предака.

Циљна група: Ученици основне школе, предшколци и деца у вртима.

По ори н р в

Организација позоришни представа у сеоским домовима културе и основним

школама показала се врло корисном за децу и младе, али и старије суграђане, наставнике и васпитаче. Најчешће су то биле теме из српске историје. Са овом праксом кроз програм „Да нам живи село“, наставиће се и током 2026, у сарадњи са: градским позориштем Чачак, Народним театаром, Музичким ансамблом, Дечјим глумачким студиом Круг и другим позоришним трупима из Србије.

Етнички и еколошки пројекти и други активности

Организоваће се самостално и/или у сарадњи и као подршка удружењима: Наше дрво, Еко дизајн, Креативна јазбина, Ксенија – руски језик, Друштво за борбу против шештерне болести – еколошко, Удружење Рома Чачак, Страцимиров запис, Републике без граница, Чувари дела „Улица Кара и А“ и њихови Расковничари...

Набројаћемо само неке од радионица које су се већ организовале и које ће, потенцијално бити заступљене током 2026. године.

радиционалне технике израде предмета од вуне (пустовање, плетење, ткање):

Садржај: на овој радионици учеснике ће о традиционалним техникама израде предмета од вуне упознати етнолог, а онда ће се, кроз практичан рад, упознати са самом израдом (суво и мокро пустовање вуне) и основним техникама плетења. Поред технике израде учесници ће се упознати са обичајима прела и посела и припреме предмета за девојачку спрему

радиционално одевање и украшавање предмета од текстила:

Садржај: кроз предавање ће учесници радионице бити упознати са традиционалним техникама израде текстила, деловима народне ношње, орнаментиком и значењима орнамената на различитим текстилним предметима. У практичном делу ће се бавити украшавањем текстила везом и цртањем на текстилним предметима бојама за текстил

радиционална кућа и живот у њој:

Садржај: кроз предавање ће учесници радионице бити упознати са традиционалном архитектуром и покуштвом, научиће како је изгледао живот у прошлости кроз упознавање са називима и функцијама предмета покуштва и посуља. У практичном делу имаће прилику да украсе предмете од керамике и стакла различитим техникама

Биљке и природа у нашој народној традицији:

Садржај: кроз ову радионицу учесници ће бити упознати са поимањем природе и биљака у нашој прошлости, начинима коришћења и лечења биљкама и обичајима који су везани за природу и прикупљање биљка кроз годишњи календар обичаја. У практичном делу радионице учесници ће научити основне технике гајења и употребе биљка, а биће упознати и са традиционалним начинима израде сапуна.

Циљна група за све четири радионице: ученици основних школа, учитељице, васпитачи.

Време одржавања, за све четири радионице: предложени програми се односе на извођење две радионице месечно, са по 30 учесника, у трајању од по два сата. Исто и време зависе од договора са основним школама, али се, свакако, водити рачуна о годишњем добу, школским обавезама ученика и наставника, односно васпитача, расположивом времену и територијалној дислокацији.

У току године могуће је одржати три циклуса ови радионица за различите учеснике у различитим сеоским срединама.

Поред ови месечни радионица планирано је и да у оквиру манијестација које организује Центар за неговање традиције буду приређиване радионице за децу и посетиоце манијестација на којима ће бити приказане специјалности краја у ком се манијестација одржава као и практичан део у оквиру кога ће учесници имати прилику да израде своје рукотворине различитим техникама.

Радионице традиционалних техника обраде материјала:

Организују и показују запослени у Центру за неговање традиције: макраме и чворовање, бојење материјала са бијелом бојом из природе, штрикање, еклање, плетење, вез, бојење васкршњи јаја, макетарство, вајање са глином, израда украса од природни материјала (шишарка, жир, камен, слама, гранчице, лишће)...

Садржај: посебан акценат ће се ставити на технике бојења вуне и памучни материјала бијелом бојом и материјалима из природе (пример: цигла, паприка, калпине од ораове уске, кора дрвета...). Током године организоваће се теренска истраживања и записивање рецепата за добијање одређених боја. Центар за неговање традиције ће, на предлог кустоса из Етнографског музеја у Београду, наставити да прави своју базу података за чачански крај и уступиће и нашем Народном музеју (поседују, такође, збирку рецепата) и Етнографском музеју (већ су им послати одређени рецепти које они нису имали у својој бази података). Постоји идеја да се процес бојења сними камером, да се праве кратки видео садржаји и да се емитују преко друштвених мрежа, као и оне у.

Циљна група: ученици основних школа, учитељице, васпитачи, удружења жена.

Време одржавања: теренска истраживања ће се радити током целе године а посебно у периоду и у местима у којима се одржавају манијестације у надлежности ЦН.

Креативне радионице са ученицима ће се радити крајем другог полугодишта и почетком наредне школске године.

С р о р в н и и г р

Некада су се наши стари, као деца, играли клиса и машке, кликера, жмурке, колари у пани у, зуце, иде маца око тебе, јелечкиње барјачкиње, ја сам стари чика, ластиш, шуга, орава бака, ота, школица... о су, за данашњу децу са села да не причамо о граду, давно заборав ене, не само игре ве и појмови. Није реално очекивати да се оне сада закупе интересовање млади, али наш задатак је да и подсетимо како и чега су се њи ове деде и баке играли као мали, да то забележимо као трајни допринос очувању традиционалног начина живота у Србији.

Садржај: Ци је да се не само сачувају, бар у се ању деце, старе игре, него да се кроз дружење и игру деца социјализују и развијају своје психомоторичке способности које ће им помоћи у савладавању наставног градива такође, бар мало, деца ће се одвојити од мобилних телефона и друштвених мрежа, односно електронских игрица које десоцијализују младе, утичу на пад концентрације и пажње и које пропагирају неке друге вредности које нису својствене српском традиционалном друштву, православљу и светосављу, уз уважавање и морални и верски начела других вероисповести.

Циљна група: предшколци и ученици нижих разреда основне школе.

Време одржавања: крај првог или почетак другог полугодишта у вртицима може и током целе године.

Афирмациони говори и ћирици

У сарадњи са основним школама и Удружењем „Чувари дела“ укара и а Расковничари организоваће се интерактивне радионице у којима су деца деци предавачи.

Циљна група: ученици основних школа.

Садржај: оком двочасовне радионице вршњачког едуковања деци, као предавачи и демонстратори, другим деци представљају старе и ве заборав ене речи које су некада биле део свакодневног говора.

Време одржавања: током школске године.

Шоу рип

Ученике из основних школа у сеоским срединама, у којима се организују манифестације народног стваралаштва, укључује се у програме манифестација, као активне учеснике: рецитаторе, певаче, играче...

Циљ: да се народна традиција приближи ученицима и развија поштовање и поштовање према нашим духовним и националним вредностима, да се деца друже, социјализују, развијају према јавним наступима...

Циљна група: ученици основних школа

Екологија

Организовање акција чишћења, очувања и заштите природе и животне средине.

Циљ: развијање еколошке свести код младица.

Циљна група: ученици основних школа из сеоских средина.

Код одржавања креативни радионица успостави се тесна сарадња са основним школама у сеоским срединама, као и са Центром за стручно усавршавање. Оди се рачуна да све школе у сеоским срединама буду равномерно укључене у реализацију поједини програма, а посебан акценат би се на истуреним одељењима.

0. 2. Манифестације

Центар за неговање традиције ће, самостално или у сарадњи са удружењима и организацијама, током 2026. организовати следеће манифестације:

1.	Божићно дрвце	Соколићи	8.1. 2026.
2.	37. Светосавски шаховски турнир	Горња Трепча	јануар. 2025.
3.	Погача нас отхранила	Остра	15. 2. 2026.
4.	Соколај	Соколићи	15. 2. 2026.
5.	У сусрет пролећу, сајам сеоских иноватора у част Милуну Тошићу	Мрчајевци	3. 5. 2026.
6.	Атеничко врело	Атеница	9. 5. 2026.
7.	Кухиња мога краја – јела испод САЧ-а	Бресница	31. 5. 2026.
8.	Дани Добривоја Топаловића	Прељина	Јун или септембар. 2026.
9.	Ивањдански котлић	Д.Трепча	4. 7. 2026.
10.	Дани чачанске кајсије	Миоковци	Јун/јул 2026.
11.	Дани Слатинске бање	Слатина	11. 7. 2026.
12.	Сабор фрулаша Србије	Прислоница	18 - 19. 7. 2026.
13.	Бунгур – срце на камену	Вујетинци	2. 8. 2026.
14.	Шумадијска краљица	ГорњаТрепча	9. 8. 2026.
15.	Калиграфија	Овчар Бања	2 - 6. 9. 2026.
16.	Плодови Западног Поморавља	Заблаће	6. 9. 2026.
17.	Сајам меда и воћа	Чачак	26 - 27. 9. 2026.
18.	Мрчајевачки песнички сусрети	Мрчајевци	Октобар 2026.
19.	Дани патријарха Павла	Овчар Бања	Август - децембар 2026.
20.	Дани „Вука Караџића“	Чачак	Октобар 2026.
21.	Гулашијада	Пријевор	30. 5. 2026.

Ово није коначан списак манифестација чијом организацијом ће се, у већој или мањој мери, бавити Центар за неговање традиције.

Постоји идеја да се, у сарадњи са мештанима, месним заједницама, установама културе и радом, организује још неколико манифестација:

ршава, обележавање значајног датума српске историје – а и Проданове буне у сарадњи са Удружењем Рома Чачак планира се организовање једне манифестације која ће популарисати и приближити широј јавности културу, обичаје, културу и традицију Ромског народа

у сарадњи са удружењима жена на сеоском подручју, тренутно и је 12, организована се још неколико мани естација којима се обележити верски празници, сеоске славе, датуми оснивања удружења итд у сеоским домовима културе, тамо где постоје услови и добра воља, опет у сарадњи са удружењима жена и , врати се традиција организовања сеоски игранки, забава, прела и посела.

Осим тога, не улазе и у планове рада неки други јавни установе чији су програми за 2026. усвојени на претходној седници градске Скупштине, евидентно је да неки традиционални мани естацијама није било у њим овим програмским документима:

лечни пут, Царски и анаскови дани на уби у, етњи дани културе у орњој репчи итд. Није искључено да се рад тај посао поверити, а коме би другом него, Центру за неговање традиције. Само, тада се морати да се изврши ребаланс буџета и да се повећа број извршилаца у Установи (или обезбеде средства за ангажовање спољних сарадника) јер је толики посао немогуће организovati са постојећим бројем запослених.

Реализација планираних мани естација, такође, зависи и од расположивих средстава у буџету, дотација министарстава, донација и спонзорстава. Центар за неговање традиције, заједно са организаторима, солидарно сносити начелна исказна и буџетске политике рада за 2026, прилагодиће програме датим околностима, рационализовати трошкове и акценат ставити на извојаче из локалне средине.

Напомена: датуми одржавања мани естација у 2026. су дати оријентационо. У сарадњи са организационим одборима (рецимо за Дане кајсије, Дане патријарха Павла, Дане Јука Кара и а) накнадно се утврдити тачни датуми.

Поред утврђивања термина одржавања приоритетан задатак ЦН је да, у договору са радом, формира организационе одборе мани естација, да изврши анализу претходно одржаних мани естација и усвоји програме за ову годину. Рок: јануар/март 2026.

У области деловања Центра, под називом „мани естације“, издвајамо три посебна сегмента за која сматрамо да су од великог значаја, не само за наш рад, већ за ширу друштвену заједницу. Поменули смо их и у Плану рада за 2025, али њихов значај и актуелност налаже нам да то учинимо и ове године. То су:

категоризација и класификација мани естација
антрополошка анализа мани естација
заштита географског порекла миоковачке кајсије.

Категорија и класификација мани естација

Центар за неговање традиције предлаже да се, на нивоу рада, донесе **Први наредба о категорији и класификацији мани естација** при чему се вредновати њихова оригиналност и аутентичност, допринос очувању народних обичаја и традиције, одрживост, културолошко наслеђе, медијска видљивост итд. Мани естације би се, по јасно утврђеним критеријумима, сврставале у прву, другу или трећу категорију.

Сврставање мани естација у одговарајуће категорије помоћи ће раду приликом доношења одлуке о висини средстава која треба одредити. У Чачку постоји, тај акт је на снази, „**Одлука о класификацији мани естација у Чачку**“. Све културне приредбе које имају статус „од значаја за град Чачак“, по тој Одлуци, финансирају се директно из буџета, преко одговарајућих установе културе, док остале, без обзира на уметнички ниво, иду на конкурс за пројектно финансирање.

Нажалост, од те праксе се давно одустало и треба ту Одлуку изменити јер су, у ме увремену, заживеле многе нове, значајне културне мани естације (Карусел, Калигра ија, Балкански бијенале, Дани патријар а Павла, Прича, итд...).

Осим доносиоцима политички одлука категоризација мани естација е помо и и самим организаторима јер е тако знати шта треба да поправе у програму, концепцији, медијској промоцији, како да се бо е позиционирају и привуку туристе посетиоце...

Класи икација мани естација треба да определи да ли су оне привредне, туристичке (у крајњој линији увек је борба да се у наш град доведе посетилац туриста), привредно туристичке, еколошке, етнолошко антрополошке, културно образовне (и овде има поджанрова: музичке, књижевне, ликовне...) итд. о би раду помогло и код одре ивања титулара, односно којој установи се поверава која мани естација.

Постоји још један еномен, уочен у пракси, назва емо га **и р р о у и ниф и**. одишње, само из нашег искуства, покре у се (питање је колико е то бити трајно) 3 4 нове мани естације. Бар десетак удружења се, тако е, јав ало са идејама за неки програм. о је добро, јер се обога ује културна понуда у граду, али се, уједно, ствара и невини галиматијас, притисци, утње ако се неки програм не подржи итд. Стога, ова иницијатива за измену Одлуке о мани естацијама од значаја за град Чачак и израду правилника о категоризацији и класификацији мани естација добија на још ве ој важности. Да напоменемо да постоји сагласност још неки јавни установа да се ово питање уреди, али без помо и рада, Привредне коморе и струковни акултета саме установе су немо не да овај посао изгурају до краја.

Потребно је, у буду ности, разјаснити и статус мани естација у погледу њи овог титулара. Постоје, наиме, мани естације чији су носиоци удружења гра ана. Нека од њи су, или појединци, заштитили ауторска права. Каква је, у том случају, улога рада, Центра за неговање традиције, или неког другог назовимо га „организатором“ (иако то објективно није) ко, шта и како ту ради, какав је начин инансирања, ко одговара за инансијско пословање... У пракси се показало да постоји пуно нејасно а, проблема у ункционисању и то се треба, на неки начин, а у заједничком интересу, јасно де инисати и решити.

Ан р о о н и ниф и

Прате и ток настанка, мапирају и главне елементе сваке мани естације концепцију, програм, ци , одрживост, културно социолошки и економски значај за локалну средину, али и целокупан градски и српски културолошки корпус, током година одржавања, ствари е се слика о друштвеној заједници која се свесно или несвесно прилаго ава и одре ује према мани естацији и на тај начин напредује и својим деловањем ствара елементе који јој постају заштитни и препознат иви знак. нализом мани естација које реализује Центар за неговање традиције, по узору на анализе про есора Ивана Ковачеви а у књизи „ нтропологија транзиције“ (Српски генеалогски центар, 200), допринело би се ширем сагледавању значаја мани естације за одре ену заједницу, на који начин се мештани иденти икују са истом, колико је она допринела развоју села и основни елемената дога аја (пример: „Дани српске кајсије“ потенцијални упис иоковаца и кајсије као зашти еног геогра ског порекла реновирање дома културе, комунална ин раструктура итд). Сумирањем сваке мани естације, посебно кроз године одржавања, створи е се свеобу ватна анализа и преглед значаја, утицаја и потенцијала сваке мани естације понаособ.

Ци анализе био би уочавање и исправ ање недостатака и искориш авање најрепрезентативнији елемената сваке заједнице и мани естације.

Овај пројекат има дугорочни карактер и орочава се на период од три до пет година, јер је немогуће, у једногодишњем периоду, квалитетно обрадити 20-30 мани естација које организује ЦН. Ако је, пројекат се треба проширити и на мани естације које организују друге установе.

Дугорочно, ова анализа ће бити објављена, односно одштампана, као посебна студија.

З и г о г р ф о г о р н и и

Идеја није нова и нија наша, мислимо на Центар за неговање традиције. И смо је само, преузимајући одговорност за организовање мани естације „Дани српске кајсије“, активирали и обновили. У тај посао су сада укључени Институт за војарство, Регионална привредна комора и Удружење „Иоковачка кајсија“. На иницијативном састанку био је и представник градске управе. Процес заштите ће трајати током целе 2026, можда и дуже.

У чему је значај заштите географског порекла чачанске кајсије

Прва кајсија у Иоковцима засађена је 1900. године, а донешена је из Аарске. Ременом, она је калемљена, мутирала и добила примесе аутоктоне сорте. Асади кајсије су се касније проширили на Пријевор, Илиевце, Орњу, Оревницу, део Рбушана, Ракове и Рани. Аренутно се кајсија узгаја на скоро 500 а, од тога око 250 а у самим Иоковцима. Икроклима, структура земљишта, ружа ветрова апсолутно погодују овом воју. Боја, укус, мирис, проценат суве материје сврстава чачанску кајсију (још једном понављамо да се односи на неколико села) у најквалитетнију у Србији. Нажалост, она се продаје као сиров плод, евентуално као замрзнута купцима и накупцима из других крајева. Брендирање и заштита географског порекла подије, прво, продајну цену кајсије, а затим, и то је најважније, подстица и поопривредну и војарску производњу у нашем крају, и стимулисати локално становништво и предузетнике да се баве прерадом свеже кајсије да се овде производе ђем, мармелада, слатко, ракија, сушено воће, компоти...

Да на крају овог сегмента плана напоменемо да Ђесковац има шест производа које је заштитио, Чачак ни један једини (Крајевско је, рецимо, заштитило кајмак, а десетинама година се говорило: Чачански сир и кајмак, а ужичка пршута)

Поред поменути смотри, сабора, фестивала, који имају традицију, Центар за неговање традиције ће се, опет зависно од расположиви средстава, током 2026. бавити и следећим активностима:

документарно еколошко антрополошки камп у Рошцима, у сарадњи са галеријом „Надежда Петровић и ОЧ, за младе ауторе документаристе који ће снимати кратке филмове о Каблару, орнитологији, планинарењу...а све у циљу популаризације туристички потенцијала овог краја (видиковоц, Овчар Бања, сеоски туризам, здрав живот...)

еколошки камп у Рошцима, у сарадњи са ОЧ, за студенте биологије који ће истраживати и пописивати флору и фауну Каблара, тако ће у циљу популаризације Каблара, Овчар Бање, видиковца...

Сајам стари заната са идејом да занатлије на лицу места, пред публиком, прикажу своје умеће потенцијално место одржавања може бити градски трг, простор поред бране на Орави, двориште Народног музеја (сарадња са етнологима)

ормирање неформалног удружења људи који се баве старим занатима који полако изумиру, да се ти занати популаризују, да им се помогне око презентације, наступа на сајмовима и смотрама народног стваралаштва, око израде пројеката за учешће на конкурсима...

или евци, рани и Ракова су села у којима живи око 2 000 становника, а која, такође и, немају ни продавницу а камоли некаква културна догађања. Ракова је, рецимо, седамдесет година прошлог века имала позоришну дружину сва та села су, донедавно, имала околорна друштва, а или евци предтакмичење за Сабор рулаша Србије. У Ракови постоји кадровска и логистичка инфраструктура да се направи једна оригинална сеоска манијестација која неће наликовати на сличне у окружењу. Реновирањем Дома културе ближи смо том циљу.

организовне друге манијестација које рад повери Центру.

Т и Ср или Ми о и у р и : под покровитељством Министарства за бригу о селу, КП Србије и у сарадњи са КП Чачак. Већ две године град Чачак добија средства од Министарства за и о сваке сусрете села, а организацију поверава Центру за неговање традиције. Домаћини су, претходни година, били Доња репча и Пријевор. Ове године у плану је да то буде неко село на десној обали Лораве Слатина или Аблаје, а не искључује се ни могућност Катрге. Одлука зависи од тога ко може да понуди комплетну логистику и инфраструктуру потребну за организацију једне овако комплексне манијестације. Циљ овакве смотре је да се оцени стање и омогући бржи развој пољопривреде на селу, створе бољи животни услови, унапреде комуналне, здравствене, просветне и друге активности сеоског становништва. У свакој сусретима села могу да учествују сва сеоска насеља са територије града Чачка. Села се надмећу у оствареним резултатима у пољопривредној производњи, стању културног живота, просвете и здравствене заштите, екологији, изградњи и уређењу села, спортским активностима.

У сарадњи са културно просветним заједницима и установама културе из других места у Лоравичком округу организовати окружно такмичење села, чији ће победник учествовати на републичкој смотри. Претходни година од стране КП Чачак, а сада се у ту акцију укључио и Центар за неговање традиције, по неколико чачанских села и појединаца предлагано је за признања на такмичењу села Србије. Тако је Прислоница 2021. била проглашена за свеукупног победника, Најсело Србије, а највише награде добијали су и Катрга, Бресница, ежевица, 2025. рачани... као и неколико појединаца који су добили Латне медаље КП. План је да се 2026. предложи два села (категоризација је по броју становника) и два појединца.

У сарадњи са Културно просветном заједницом Чачка Центар за неговање традиције је предлагао, и предлагаће убудуће, кандидате за највиша признања у култури Србије у невладиној сектору као што су Латна значка КП и Лкова награда. Тако је, на наш предлог, 2025. Латну значку КП добила Јерица Ковачевић, уредник програма у Културном центру.

Центар, као што је и до сада чинио, посредовати, помагати и давати стручна мишљења и савете организаторима манијестација, културно уметничким друштвима и удружењима грађана приликом израде конкурсне документације за буџетска и друга средства.

0. . Р а з у м е т а

Од свог конституисања Центар за неговање традиције је учествовао је у оснивању

удружења жена у селима на територији града Чачка. ренутно и има 13 и она обу ватају 1 села.

Нека су мање активна, нека више, али сва она су постала мотори развоја и ин раструктурног уре ења своји села. Посебан допринос ова удружења дају организацији културног живота. оком 2026. настави е се ова акција, која има за ци оснаживање положаја жена у сеоским срединама, побо шање квалитета живота, борбу против породичног наси а, социјализацију, организовање мани естација и разни други облика дружења. е постоје разговори за оснивање нови удружења у ојсињу, Кулиновцима, иоковцима, рнави и Пријевору.

Неке од планирани активности у 2026, које су организоване и током 2024. и 2025., таксативно побројане, су:

мамогра ски и гинеколошки прегледи

превентивни здравствени прегледи у сарадњи са Удружењем а е е е креативне радионице које су предложили саме жене из удружења: израда накита од глине, пуствовање вуне, израда сапуна од це а, плетење, еклање, вез, шивење, ткање, те ника украшавања торти, радионице шминкања, израда магнета, прав ење јастучи а од мебл што а, прав ење божи ни и новогодишњи украса, кориш ење рециклирани материјала за декоративне предмете, радионице сликања, бојење вуне и памучни тканина природним материјалима ...

учеш е у организацији мани естација у њи овим срединама, као што је случај са Соколицама у Остри, ујетинчанкама, Удружењем жена „ илена Чубракови “ из Бреснице и Бечња, Удружењем „ убав на сеоски начин“, Качулице, аочани, ршинци, Беле пчеле Доња репча, умадијске кра ице орња репча, асилице са ујна у Прислоници за сабор рулаша. У свим тим селима жене су покретачи и главни организатори

организовање традиционални сеоски забава, игранки, прела и посела

обележавање 15. октобра, е ународног дана жена са села

организовање три продајна базара у Чачку, на проле е и јесен у центру града и испред тржног центра

учеш е на другим мани естацијама које организује Центар за неговање традиције, попут Сабора рулаша Србије итд тако е и на мани естацијама ОЧ а

предавања и пси олошке радионице о положају жена на селу, породичном наси у

организовање стручни предавања на тему по опривредне производње

организација излета са ци ем упознавања културни знаменитости и туристички потенцијала Србије

уманитарне акције и подела новогодишњи пакети а

подстицај дома е радиности и остваривање додатни при ода за своја дома инства

организовање изложби етно предмета у просторијама удружења

организовање позоришни представа у својим селима, организовани одлазак у рчајевце на биоскопске представе

еколошке акције и уре ење насе а

покретање иницијатива за комунално ин раструктурно уре ење села

заједничке прославе . марта и Нове године

едукативни излет у Овчар Бању, посета Природњачком центру, возња

катамараном меандрима ападне ораве, посета видиковцу на Каблару и дружење са Кабларкама

ормирање кровног удружења сеоски жена на нивоу Чачка, не ормалног типа

успостав ање сарадње, кроз ме усобне посете , са сродним удружењима широм

Србије. Пример: у утову код Суботице постоји Погачијада сарадња са Соколицама које организују мани естацију „Погача нас от ранила“. Нека од ови дружења и размене искустава, ве постоје: „Чубракови ке“ са еликом Планом, Катржанке са Новим Пазаром...

0. . До у ур у Мр в и

Дом културе у рчајевцима је један од најбо и , ако не и најбо и сеоски Дом културе у Србији. Ка рчајевцима, као најве ем селу на левој обали ораве, гравитирају Бресница, Бечањ, Катрга, Доња оревница, ујетинци, Остра, ојсиње...односно основне школе у Бресници и Доњој репчи са истуреним оде њима у Катрзи, орњој репчи, Станчи има (у ме увремену угашена) и ојсињу...

У ци у подстицаја културног живота на овом подручју, односно децентрализацији културни садржаја, од Дома културе у рчајевцима треба направити микро регионални центар. е утим, да би се програми културе у Дому реализовали у складу са прописима (осигурање учесника и гледалаца, осигурање објекта, атестирање опреме, ПП заштита, набавка опреме, инвестиционо одржавање, искализација...), да би се вршио адекватан надзор и ин раструктурна улагања и да би ЦН био ормално правно обезбе ен мора се решити питање не власништва, него преноса права за кориш ење објекта Дома културе на ЦН .

то се програма тиче планира се:

една биоскопска представа месечно (осим у јулу и августу), са две пројекције (цртани илм за децу и актуелно илмско остварење за старију публику)
четири позоришне представе, углавном монодраме и дуодраме са темама из српске историје или сеоског живота представе би се, буду и да су едукативног карактера, углавном, приказивале као матине због организованог присуства ученика из околни основни школа
четири креативне радионице за децу, васпитаче и учите ице: ткање, пуствовање вуне, бојење вуне и памучни предмета материјалима из природе и израда сапуна традиционалном методом
радионице руле, два пута седмично, у сарадњи са О „ атомир н ели “
пробе олклорни ансамбала КУД „Радиша Пошти , шест пута седмично пробе ветеранске секције два пута седмично
пробе „ рчајевачко коло“, тако е осам пута седмично
две књижевне вечери, самостално, или као део програма „ рчајевачки песнички сусрета
промоција књига, ЦД и музички издања који за тему имају рчајевце
штампање књиге ладана оши а „ ападноморавске војводе и кнезови из друге половине и прве половине века , под условом да се реше ауторска права
два предавања за по опривреднике из области агрокултуре (рационална употреба пестицида у по опривредној производњи и значај постав ања ку ица за птице у во њацима)
еколошке радионице за децу из врти а и акција „Чеп за ендикеп
два концерта олклора уз учеш е КУД „Радиша Пошти , секције ветерана,
„ рчајевачко коло“ и гостију из побратимски КУД ова уманитарни концерт

три гостовања КУД ова из рчајеваца на мани естацијама у Чачку, плус два гостовања на страни
„ рчајевци моје село равно концерт народне музике
ликовна колонија „ оравско предвечерје
попис епита а и отогра исање надгробни споменика на Старовлашком гроб у
отогра исање стари вајата, ку а, капија, доксата...
у сарадњи са Удржењем пензионера и удружењима жена организовати предавање
на тему родне равноправности и положаја жена у селу
изложба рукорада, стари заната, дома е радиности
изложбе цве а, меда и по опривредне ме анизације
у сарадњи са и П оравац постав ање жардињера и садња цве а, односно
уре ење простора испред Дома културе и саборске бине
школске приредбе у сарадњи са О „ атомир н ели
едукативне радионице за децу из основни школа
у сарадњи са Удружењем Сове на опрезу организовање предавања „Славуј из
рчајеваца о птицама нашег краја
у сарадњи са Удружењем Сове на опрезу организовање мани естације „Но сова
у новембру месецу, уз учеш е око 300 350 ученика чачански основни школа.

У протеклом периоду, учили смо неколико проблема које треба решити на нивоу рада да би се програми у Дому културе у рчајевцима одржавали редовно, квалитетно и безбедно:

није званично одре ен носилац права кориш ења ДК
угра ена опрема (разглас) је врло квалитетна, самим тим и скупа ко је овлаш ен да њоме рукује ко је потписао реверс о пријему опреме
ко одговара за изичко те ничко обезбе ење објекта, уопште, а посебно током изво ења програма ко одговара за противпожарну заштиту, заштиту од струјни удара, ко је одговоран уколико се неко дете или корисник услуга повреди у сали да ли се врши осигурање изво ача и учесника у програму
ко је надлежан за те ничко одржавање сале и читавог објекта на крају, баналан али не мање важан моменат. Ко отк учава и зак учава салу, код кога су к учеви Било је случајева да организујемо неки програм, а онда по сат времена чекамо да нам донесу к уч, а глумци и изво ачи одавно стигли.

ЦН се званичним дописом обратио градској управи са молбом да нам, на основу чл. 14. ст. 2. или ст. 3 Одлуке о изменама и допунама одлуке о прибав ању, располагању и управ ању стварима у јавној својини града Чачка (Сл. лист града Чачка /2019) донесе решење о давању простора Дома културе у рчајевцима на повремено кориш ење, или да, на основу чл. 11, одреди Центар за неговање традиције као носиоца права кориш ења и, у том смислу, покрене и спроведе одре ену процедуру.

0. . С у и н р о н о г г

Сакуп ање и бележење народног блага је мање приметна, али веома важна

област деловања Центра за неговање традиције. Име су се, у претходним годинама, поред поједини установа културе, углавном бавили посвећени и маритими појединци и удружења грађана. Формирањем ЦН, ова област је, на неки начин институционализована.

Та се планира у 2026. години

- **С о в и и и** (записи о рама у природи)

Ово ће бити наставак пројекта, подржаног од стране Министарства културе, у коме је током 2024. и 2025. обрађено 15 села. Ове, 2026. године у плану је да се теренски истраже и обраде села Пријевор, Ракова, Бресница, Остра, Катрга.

„У селима чачанске општине, синоними за сеоску славу су, најчешће, обетина, затим молитва или литија. Период обележавања обетине везан је за датум Васкрса текуће године. Прва сеоска слава обележава се четрдесет дана након Васкрса на верски празник Спасовдан, а завршава се у недељу, у народу познатију као Бела недеља, односно последњи дан пред почетак Петровског поста“ (Мелена Илијевић, Центар за неговање традиције, 2024).

Постојала је идеја да се, паралелно, раде и видео снимци који би се постављали на друштвене мреже, али за то је потребна сагласност Епархије Београдске.

У реализацији овог пројекта ЦН ће сарађивати са свештеницима СПЦ, Народним музејом и мештанима села у којима се организују литије.

- **И р и в н р о н о р о г и**

Прикупљање етно експликација од старијих мештана у вези веровања која се тичу утицаја заједнице на атмосферске појаве, како и предвидети, избећи, и на који се начин понашати ако дођи до еколошког задржања главних елемената сваког облика превенције негативног утицаја на заједницу, као и знакова који на то сугеришу.

Циљ истраживања био би прикупљање народног знања и вештина као и упоређивање некадашњег начина живота, преко утицаја технолошких иновација, у животе и садашњег начина живота и вредности света око нас.

У реализацији овог пројекта треба пронаћи саговорнике и обавити разговоре са многим казивачима, у чему ће помоћи ЦН у пружити наша удружења жена.

- **Н р о н о р и о н о н Ч и о о и н**

У току реализације овог пројекта отогрисиће се, стручно обрадити и публиковати објекти народног нематеријалног наслеђа: оградне архитектуре: оградне и прошаре, капије, дократи, млекари, пивнице, амбари, брвнаре, чатмаре, магаци, вајати...

Пројекат ће се реализовати од 1. 4. 2026. до 30. 9. 2026, у сарадњи са Удружењем ритекте без граница.

Циљ пројекта је да се обогате светски интернет портали (посебно Википедија) информацијама о народном грађанском наслеђу у Чачку и околине и тако учине доступним домаћој и иностраној јавности, истраживачима, етнологима и потенцијалним посетиоцима и туристима.

Посебан циљ је образовање основаца у местима истраживања, о чему је било речи у одељку „Едукација и рад са младима“.

- **Ч и о**

ажан елемент нашег културног насле а чини бојење предмета, посебно вуне и памука, материјалима из природе, уз примену традиционални знања, уме а и вештина.

Кроз наставак започети теренски истраживања ради е се видео снимци и записивати рецепти за бојење вуне и текстила еколошким материјалима, што акцији даје посебан значај, не само због очувања и подсе ања на традиционалне методе прераде, ве и за очување здраве животне средине.

- **С о н и о н**

У оквиру овог програмског сегмента рада ЦН , у току 2026. врши е се попис епита а, исчитавање орнаментике и отогра исање надгробни споменика од пешчара, који полако бледе, круне се и бесомучно ваде, уступају и место ладним мермерним плочама.

- **Н р о н о н о г и р у в н и г р**

Српска народна традиција богата је многим живописним ентитетима за које су уди некада мислили да управ ају светом око нас. Упливом илмске индустрије многа створења попут вампира или змаја су приближена масама, али у ру у оливудског ви ења ти створења. Српска народна традиција има другачије ви ење ови ентитета, као и начина понашања у погледу одбране или превенције према њима.

Циљ игре, изме у осталог, био би и приближавање наши традиционални облика ви ења одре ени створења и на тај начин усвајање и приближавање слике некадашње визуре човека према свету који га окружује. ормирањем друштвене игре, налик „Не ути се човече“, деци би се приближила митска створења као и правила која за њи важе, а које би играчи упознавали кре у и се по табли и сакуп ају и бодове превазилажењем препрека.

Постоји опција да се ова игра организује у природи, на отвореном простору.

Циљна група: ученици старији разреда основне школе.

Крајњи циљ игре била би едукација деце, али и одрасли , у погледу митске прошлости нашег народа.

- **С у и у в р и н о г у у р н о г г**

У сарадњи са удружењима жена сакуп а е се стари предмети који се све мање или уопште не користе и ормирати етнолошкез бирке у њи овим просторијама, у школама, домовима културе... а сваки предмет направити легенду са сликом, називом и описом за шта се користи(о).

- **С у и н р и н о г у у р н о г н**

Обичаји, вра бине, гаталице, питалице, бајалице, стара јела, грокталице, лирске и епске песме, ретке речи и кованице, молитве, пагански народни календари, митови, ритуали, светковине, практична знања о природи и лековитом би у и народним рецептима за лечење поједини болести, описати значење сеоски топонима, надимци.

- **С о р и и о н н о г и в р н о г**

Снимати кратке видео клипове стари заната, народног неимарства, припремања стари јела, рукограда... и то објавивати на друштвеним мрежама. Користити друштвене мреже као медијум за пласирање информација о традиционалној српској култури.

0.6. И в н о р о у и и р о о и

У току 2026. планирано је да Центар за неговање традиције буде издавач следећих публикација и часописа:

Сеоске славе и записи, свеска бр. 3

лист „Рула“, у сарадњи са Сабором рулаша Србије

лист „Патријарх српски Павле“, у сарадњи са Удружењем „Павле, живот појеван е у“

штампање књиге Јадана Гошића „Ападноморавске војводе и кнезови из друге половине и прве половине века“, под условом да се реше ауторска права записи о рнчанима и одунској бици, старог Каранца.

Подстицати издавачку делатност, заправо ауторе, да, у оквиру едиције роника села, што више села на територији града Чачка добије своју ронику у којој се описати њихов историјат, становништво, топоними, обичаји, веровања, пољопривредна, културна, туристичка, спортска делатност итд. Некада је то, сјајно, радила ронава са часописом и едицијом „Сенац који је надалеко превазишао место свог порекла и представљао значајну културно етнолошку публикацију.

Подстицати и помоћи издавачку делатност удружења и аутора, појединаца, који се баве народним стваралаштвом.

прикупљање и обрада научне и стручне литературе, података и други информација о културној, уметничкој и медијској сцени на територији града Чачка, посебно у сеоским срединама

организација и реализација, самостално или у заједници са другим организацијама у земљи и иностранству, промоције нови пројекти аутора из земље и иностранства и у том смислу организација филмски пројекција, позоришни представа, радио и телевизијске продукције, књижевни вечери, манифестација и сабора, перформанса, посета партнерима и сродним установама у земљи, други облици културног и уметничког изражавања, као и стручни скупови, саветовања, трибина и сл. у области културе, уметности и аудиовизуелни медија.

0.7. Основно и Центар за неговање традиције

У току наредне године Центар за неговање традиције ће спроводити и следеће активности:

посредовање у реализацији пројеката из области културе и уметности на непрофитној основи

едукација и стручно усавршавање из области културе и уметности

саветодавна и логистичка помоћ у реализацији самосталних пројеката удружења која се баве изворним народним стваралаштвом

стручна помоћ другим организацијама и установама у изради и реализацији културно уметничких програма

обављање других послова из области културе и уметности који су од значаја за остваривање циљева ЦН и за град Чачак

ради остваривања својих циљева и задатака, ЦН Чачак може обављати привредне и друге делатности, у складу са законом, Статутом и Програмом рада ЦН Чачак, ради стицања средстава за рад и развој ЦН Чачак и помоћи својим члановима.

. САРАДЊА СА УСТАНОВАМА КУЛТУРЕ УДРУЖЕЊИМА И ПОЈЕДИНЦИМА

сарадња са државним органима и другим организацијама и установама које су од значаја за остваривање циљева ЦН Чачка и за развој културног стваралаштва на територији града Чачка

у сарадњи са КП Чачак предлагати истакнуте појединце за добијање латне значке Културно просветне заједнице Србије, латне меда емблемичења села Србије, укове награде и Изузетне укове награде КП Србије за допринос развоју културе у Републици Србији и свесрпском културном простору

- при министарству културе постоји Сектор за заштиту културног наслеђа који финансијски помаже квалитетне програме у тој области. Формирањем посебне Установе, ЦН и град Чачак су постали озбиљан партнер који може обезбедити додатна средства за финансирање својих делатности, али и многи манијестација у нашем крају. У 2024. и 2025. подржано је по пет наших пројеката и очекујемо да се тај тренд настави и 2026.

- у сарадњи са Повереништвом за равноправност посебну пажњу посветити друштвено осетљивим групама и њиховој инклузији у културне активности, едукацију и активан друштвени ангажман заснован на верској, родној и националној равноправности. Све је поменута будућа сарадња са Удружењем Рома Чачак

- сарадња и усаглашавање програма са КП Чачак, Народним музејом, Општинским историјским архивом, Библиотеком, Позориштем, галеријом „Надежда Петровић“, Културним центром, Центром за стручно усавршавање, Удружењем „Чувари дела ука Караџића“, Центром за визуелна истраживања „Круг“, удружењима жена, удружењима: Наше дрво, Еко дизајн, Страцимиров запис, Креативна јазбина...

сарадња са медијима, како локалним и регионалним, тако и са медијима са националном репутацијом.

2. КАДРОВСКА И ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА

Одлуку о оснивању Центра за неговање традиције Чачак донела је Скупштина града на седници одржаној 23. 2. 2023.

На истој седници именован је и в.д. директор.

Правилник о организацији и систематизацији послова Центра за неговање традиције усвојен је 3. 3. 2023. Сагласност на Правилник градоначелник је потписао 1. 3. 2023.

Министарство државне управе и локалне самоуправе одобрило је пријем у радни однос на неодређено време два радника са ССС (пословни секретар, и уредник програма) и једног радника са ССС (организатор културних активности).

Министарство финансија РС одобрило је проширење масе за плате у буџету града Чачка за 2023. годину, почев од 15. септембра 2023, и то за четири радника колико је тренутно и запослено у Центру за неговање традиције.

На основу добијених сагласности, Управни одбор Установе потписао је Уговор о раду са в.д. директором тек 1. 9. 2023, (све до тада, директор је радио волонтерски, без икаквих примања) док су уговори са запосленима потписивани следећим редом:

20. септембар 2023. (организатор културних активности)

1. октобар 2023. (пословни секретар)

1. децембар 2023. (уредник програма).

Директор је у радни однос на одређено време примљен 12. 3. 2024. Са мандатом од четири године.

Од 1. децембра 2023. до 29. фебруара 2024, на одређено време, у ЦН је радила чистачица за потребе Дома културе у Рчајевцима. Правилник о изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији послова усвојен је 13. 5. 2024. а градоначелник га је потписао 24. 5. 2024. У изменама и допунама предвиђено је радно место НК чистачица. Наиме, Дом културе у Рчајевцима има око 2000 м² простора, пробе и представе скоро свако вече, разна догађања, велике манифестације... ко не емо да се тамо у вати паучина, наталожи прашина, мемла, да се тоалети девастирају, прозори и стакла запрљају, онда се Дом мора редовно одржавати и чистити. Огромна средства су уложена у његову реконструкцију да би се дозволило запуштање Дома, као регионалног центра културе на северо-источним ободима града.

Од марта 2024, сваког месеца, попуњавали смо ПР образац, а Министарство државне управе и локалне самоуправе одобрило је пријем 2. 12. 2024 један НК радник на послове чистачице.

Према томе, тренутно је у Центру за неговање традиције запослено четворо радника у сталном радном односу (два са СС, један са ССС и један НК) и директор са СС, на одређено време.

Оком 2024. године, преко програма „Ова прва плата Националне службе за запошљавање, у ЦН је радио етнолог антрополог. У Систематизацији су, од њеног усвајања, предвиђена два извршиоца за место уредника програма (попуњено је једно) и Центар за неговање традиције је, све до добијања позитивног одговора, наставити да од Министарства тражи пријем у стални радни однос етнолога антрополога, јер је досадашња пракса показала да је овај пројекат и ова струка неопходна за успешно пословање Установе и остваривање циљева њеног оснивања. Док се то не деси, етнолога антрополога емо ангажовати на ПП пословима.

У суштини, Центар не тражи класично ново запошљавање, као резултат неке накнадне памети, већ само да се попуне она радна места која су била предвиђена систематизацијом од првог дана када је Установа основана. Сем тога, у чему је разлика код пријема на ПП, у односу на одређено, или у стални радни однос, будући да се буџетска средства свакако троше. Оштећен је једино радник јер, као ПП, нема право на боловање и годишњи одмор.

Нова систематизација:

Сагледавајући потребе посла (обим и разноврсност активности) током претходне три године и позиционирајући Установу у односу на остале установе културе у граду, половином августа, тачније 15. 8. 2025. Донет је Правилник о изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији послова Центра за неговање традиције. Цитат: „Установа своју делатност остварује кроз следећа радна места:

1. Директор 1 извршилац

1а. Помоћник директора 1 извршилац

2. Уредник програма 1 извршилац
- 2а. Етномузиколог/етнокореолог 1 извршилац
- 2б. Етнолог антрополог 1 извршилац
3. Организатор културни активности 2 извршиоца
4. Пословни секретар 1 извршилац
5. Чистачица 1 извршилац“.

Према томе, новом систематизацијом предвиђено је, у идеалним условима, 9 (девет) радних места, од тога је, тренутно, попуњено 5 (пет).

Највећи капитал који је ЦН до сада створио су стручни кадрови, и у стручном и у јавном погледу. Осим стручности, код досадашњег пријема радника, водило се рачуна, а водиће се и убудуће, о социометрији малих група радника који се међусобно добро слажу.

Код пријема радника у стални радни однос, у ЦН као и у другим Установе, директно се примењује закон о раду који не прописује обавезу расписивања конкурса, осим за радно место директора.

Позитивна клима у колективу, солидарност и другарство запослених предуслов су и гаранција да се у 2026. и поред смањеног буџета, сви додељени и планирани послови квалитетно обавиће. Више програма, са мање пара и истим бројем радника неће бити проблема у реализацији што се тиче Центра, под условом да се испуне неки други логистички задаци из овог Плана.

У Дому културе у Рачајевцима, да би се реализовао минимум планираних програма, а пре свега да би се обезбедило техничко одржавање објекта (разглас, расвета, сценографија на бини, одржавање објекта, ситне поправке итд) треба размислити да се, у будућности, прими техничко лице домаћин, а у крајњој нужди и уредник програма. А сада програм уређује и реализује постојећи кадар Установе. И све постиже. Уколико се реши питање преноса права коришћења Дома на Центар за неговање традиције, онда би се у Рачајевцима формирало регистровано посебно одељење Установе.

Правне и књиговодствено финансијске послове за потребе ЦН, као и за остале установе културе, обавља Стручна служба Културног центра.

. ЛОГИСТИКА И МАТЕРИЈАЛНА СРЕДСТВА ЗА РАД

. . Аутоматизација :

Из предложеног програма, и искуства у досадашњем раду, види се да је у функционисању Центра за неговање традиције бити доста теренског рада. По процени око 150-160 дана проведених на терену.

Центар за неговање традиције улази у трећу годину свог постојања, развили смо читав низ трајних програма у селима Чачка (едукативне и креативне радионице, рад са удружењима жена, сакупљање народног блага, организовање двадесетак манифестација итд) и да бисмо квалитетно извршавали своје радне обавезе неколико пута седмично идемо на терен. Примера ради, Сабор рулаша Србије се не може успешно организovati без 20-30 одлазака до Прислонице, неколико одлазака у штампарију, шест одлазака на предтакмичења у Србији и два на сродне рулашке манифестације које наш Центар подржава и суорганизује.

Иако смо имали изванредну сарадњу са градском Управом за опште и заједничке послове, која нам је увек излазила у сусрет, реално, готово половину теренских задатака

ове године обавили смо коришћењем наших приватних возила, плаћају и гориво из сопственог буџета.

Свесни чињенице да због буџетских ограничења у 2025. Центар није могао да купи ново возило, и у том погледу смо потпуно солидарни, обратили смо се Управи за опште и заједничке послове са молбом да нам уступи на коришћење једно возило, што је учињено почетком године.

До сада смо, у планским документима, вапили да добијемо возило, а сада када га имамо „кукамо“ да је то које смо добили у веома лошем стању, да је било тежички потпуно неисправно, да је старо 25 година, да се нон стоп квари... Не само као директор, већ као човек који одговара и брине о безбедности својих запослених тражи у да добијемо неко новије возило (уз извињење одборницима што пишем у првом лицу једине). Опет, заваљујући и разумевању градске управе, када идемо на дужа путовања требајући и добијамо друго возило.

2. Коришћење :

Решити питање права на коришћење канцеларијског простора у Чачку што је одлука коју доноси град (Скупштина или градоначелник). И тренутно имамо две канцеларије у којима је некада била Управа криминалистичке полиције. Адреса: ул. Страцимира 35, изнад авиона за запошљавање. Недавно се, на нашем спрату, ослободила једна канцеларија у којој је био Урбанизам и тражили смо да нам се додели и да ту сместимо тежичку службу. Не да би се само ширили, већ због концентрисања кадровски сродних послова и магацинског простора, јер имамо много материјала који користимо за радионице.

Исто се односи и на простор Дома културе у Чачку, о чему је већ писано у посебном одељку. Имамо суопредељене две канцеларије за Центар за неговање традиције, само и треба опремити и набавити канцеларијски намештај, лаптоп, штампач, увести телефон и интернет и решити питање мокрог чвора.

У грађевинском смислу, у Чачку, треба довршити билетарницу на уласку у Дом и два тоалета на спрату, где ће бити канцеларије. Све у свему, инвестиције које не коштају много.

Још је било поменуто да, по потреби, у сарадњи са градом, треба имати услужни простор за рад и у другим селима: Абај, Слатина, Прислоница, Рошци и нека друга села у којима се одржавају манијестације. Не за стално, већ за повремену употребу, у складу са терминима и програмима манијестација.

3.3.3. Тржиште

...Тржиште смо поменули да на територији Чачка постоји 13 удружења жена и скоро 40 манијестација. Она наступају на свим манијестацијама нуде и посетиоцима производе домаће рађиности. Одговорно тврдимо да ови излагачки штандови подижу, не само визуелно, квалитет и понуду манијестација бар за 30%, привлаче додатне посетиоце. Уз мајсторе стари заната (лицидери, мед, цвеће, корпари, сарачи, плетаче, грнчари...) понекад је потребно поставити минимум 20 тезги (на сајму ране и је било чак 40). **У Чачку уједињено.** Са њима газдује СЦ Градост и, руку на срце, увек нам излази у сусрет и уступа тезге, мада се често деси да се неколико манијестација, у различитим деловима територије града, одржава у исто време, и тада настаје проблем. А остатак се сналазимо тако што позајмљујемо и изнајмљујемо тезге из Крајева, у Чачку и

Пожеге. За једну манифестацију ти трошкови, са превозом и монтажом, буду око 60 000,00 РСД. Проста економска рачуница говори да ћемо на 10 манифестација потрошити више пара за изнајмљивање, него да смо додатно направили 10-20 тезги у нашем власништву, тезги које се расклапају и лаке су за транспорт и монтажу.

Центар за неговање традиције у финансијском плану упорно тражи унос овог трошка, што ћемо учинити и за ребаланс буџета за 2026.

НАПОМЕНА: Постоји одређен број тезги у ТОЧ и МЗ Горња Тrepчa, али су оне стационарне, габаритне, претепке, потпуно расклимане. Више су за расход него за често померање по манифестацијама. Више пара треба за њихову репарацију него за нове тезге.

13.3.2. Кућице: Један од циљева оснивања удружења жена на територији Града је економско оснаживање сеоских домаћинстава обезбеђивањем додатног извора прихода продајом производа домаће радиности.

Током наступа на манифестацијама, на Сајму хране, на Међународном дану жена са села и Новогодишњем базару на брани и код ВIG-а, код самих жена из-удружења родила се идеја да се на Тргу, или у улици Жупана Страцимира постави неколико монтажних кућица, какве већ постоје у Овчар Бањи, и да у њима вредне домаћице могу продавати своје производе домаће радиности (не бели мрс, акохол, сухомеснато, воће и поврће, другим речима пијачну робу, већ искључиво рукораде), у складу са позитивним законским прописима. Слична пракса постоји у многим градовима у Европи. Београд то има у строгом центру, у Кнез Михаиловој у оквиру манифестације Београдска зима.

Те типске кућице би улепшале амбијент пешачке зоне. Услов је, наравно, да се реши комунална инфраструктура (довод струје, вода) и да то буде у складу са Одлуком о изменама и допунама Одлуке о привременим објектима (Сл. лист Града Чачка 6/2019).

14. ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2026.

Буџетом града Чачка који је усвојен на седници Скупштине града 10. 12. 2025. Центру за неговање традиције опредељено је 26 313 000,00 РСД.

Што се тиче сопствених средстава, Центар добија дотације од Министарства културе за пројекте (у 2024. око 2 500 000,00 РСД, у 2025. 1 540 000,00 РСД), док готово занемарљив износ буде од продаје карата за биоскопске представе у Мрчајевцима.

Финансијски план по контима је дат у прилогу овог Програма и представља његов саставни део.

Да закључимо Програм рада за 2026. реченицом којом смо и почели:

Традиција није чување пепела, већ преношење ватре.

Чачак, 30. 12. 2025.

Председник
Управног одбора
ЦЕНТАР
ГРАД ЧАЧКА
Т. Милошевић

Образложење

Правни основ за доношење Програма рада Центра за неговање традиције'' Чачак је члан 34. став 1. алинеја 5. Статута Центра за неговање традиције'' Чачак, по коме је Управни одбор надлежан за доношење Програма рада, а по предлогу директора.

 директор
Zoran Rajcic
ЦЕНТАР ЗА НЕГОВАЊЕ
ТРАДИЦИЈЕ
ЧАЧАК
Зоран Рајичић

Број 302
Датум 30.12.2025
ЧЛЧК

П Р И Л О Г

- СТРУКТУРА ПЛАНИРАНИХ СРЕДСТАВА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ
РАСХОДА И ИЗДАТАКА У 2026.години

Центар за неговање традиције Чачак

- СТРУКТУРА ПЛАНИРАНИХ СРЕДСТАВА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ РАСХОДА И ИЗДАТАКА У 2026.години

УКУПНА СРЕДСТВА КОЈА СУ ПЛАНИРАНА У 2026.години

26,323,000.00

УЧЕШЋЕ У УКУПНИМ
СРЕДСТВИМА

СРЕДСТВА ОД БУЏЕТА ГРАДА ЧАЧКА	26,313,000.00	99.96%
СОПСТВЕНА СРЕДСТВА	10,000.00	0.04%

ПЛАНИРАНИ РАСХОДИ И ИЗДАЦИ ЗА 2026.годину

ЕКОНОМСКА КЛАСИФИКАЦИЈА	Извор финансирања		
	ГРАД ЧАЧАК	СОПСТВЕНА СРЕДСТВА	УКУПНО
411000 Плате, додаци и накнаде запослених	7,617,000.00	0.00	7,617,000.00
учешће у расходима за функционисање установе	61.78%	0.00%	
412000 Социјални доприноси на терет послодавца	1,155,000.00	0.00	1,155,000.00
учешће у расходима за функционисање установе	9.37%	0.00%	
413000 Накнаде у натура	0.00	1,000.00	1,000.00
учешће у расходима по пројекту - сопствени приходи	0.00%	16.67%	
414000 Социјална давања запосленима	221,000.00	0.00	221,000.00
учешће у расходима за функционисање установе	1.79%	0.00%	
415000 Накнаде за запослене	150,000.00	0.00	150,000.00
учешће у расходима за функционисања установе	1.22%	0.00%	
416000 Награде, бонуси и остали посебни расходи	150,000.00	1,000.00	151,000.00
учешће у расходима за функционисање установе	1.22%	16.67%	
421000 Стални трошкови	625,000.00	1,000.00	626,000.00
учешће у расходима за функционисање установе	5.07%	16.67%	
423000 Услуге по уговору	2,130,000.00	3,000.00	2,133,000.00
учешће у расходима за функционисање установе	17.27%	50.00%	
424000 Специјализоване услуге	45,000.00	0.00	45,000.00
учешће у расходима за функционисање установе	0.36%	0.00%	
425000 Текуће поправке и одржавање	35,000.00	0.00	35,000.00
учешће у расходима за функционисање установе	0.28%	0.00%	
426000 Материјал	200,000.00	0.00	200,000.00
учешће у расходима за функционисање установе	1.62%	0.00%	
482000 Порези, обавезне таксе и казне	2,000.00	0.00	2,000.00
учешће у расходима за функционисање установе	0.02%	0.00%	
Укупна средства за 1201-0001 Функционисање локалних установа културе	<u>12,330,000</u>	<u>6,000</u>	<u>12,336,000</u>
УЧЕШЋЕ У УКУПНИМ СРЕДСТВИМА	<u>46.84%</u>	<u>0.02%</u>	<u>46.86%</u>

ЕКОНОМСКА КЛАСИФИКАЦИЈА	Извор финансирања		
	ГРАД ЧАЧАК	СОПСТВЕНА СРЕДСТВА	УКУПНО
422000 Трошкови путовања	80,000.00	0.00	80,000.00
учешће у расходима за програмску активност	0.57%	0.00%	
423000 Услуге по уговору	4,140,000.00	3,000.00	4,143,000.00
учешће у расходима за програмску активност	29.61%	75.00%	
424000 Специјализоване услуге	9,401,000.00	1,000.00	9,402,000.00
учешће у расходима за програмску активност	67.23%	25.00%	
426000 Материјал	362,000.00	0.00	362,000.00
учешће у расходима за програмску активност	2.59%	0.00%	
Укупна средста за 1201-0002 Јачање културне продукције и уметничког стваралаштва	<u>13,983,000</u>	<u>4,000</u>	<u>13,987,000</u>
УЧЕШЋЕ У УКУПНИМ СРЕДСТВИМА	53.12%	0.02%	53.14%
УКУПНО ПЛАНИРАНИ РАСХОДИ И ИЗДАЦИ У 2026.години	<u>26,313,000</u>	<u>10,000</u>	<u>26,323,000</u>

Центар за неговање традиције Чачак

БУЏЕТ ГРАДА ЧАЧКА - ФИНАНСИРАЊЕ у 2026. години

ПЛАНИРАНИ РАСХОДИ И ИЗДАЦИ		2026	% учешћа у планираним расходима
411000	Плате и додаци запослених	7,617,000.00	
412000	Социјални доприноси на терет послодавца	1,155,000.00	
ПЛАТЕ		8,772,000.00	71.14%
414000	Социјална давања запосленима	221,000.00	
415000	Накнаде за запослене	150,000.00	
416000	Награде, бонуси и остали посебни расходи	150,000.00	
ОСТАЛА ДАВАЊА ЗАПОСЛЕНИМА		521,000.00	4.23%
421000	Стални трошкови	625,000.00	
423000	Услуге по уговору	2,130,000.00	
424000	Специјализоване услуге	45,000.00	
425000	Текуће поправке и одржавање	35,000.00	
426000	Материјал	200,000.00	
482000	Порези, обавезне таксе и казне	2,000.00	
ТРОШКОВИ ПОСЛОВАЊА		3,037,000.00	24.63%
1201-0001 Функционисање локалних установа културе		12,330,000.00	46.86%
422000	Трошкови путовања	80,000.00	
423000	Услуге по уговору	4,140,000.00	
424000	Специјализоване услуге	9,401,000.00	
426000	Материјал	362,000.00	
ПРОГРАМСКЕ АКТИВНОСТИ		13,983,000.00	
1201-0002 Јачање културне продукције и уметничког стваралаштва		13,983,000.00	53.14%

УКУПНО Центар за неговање традиције
Чачак

26,313,000.00
2026

Центар за неговање традиције Чачак
ФИНАНСИРАЊЕ УСТАНОВЕ У 2026. години

1. **Укупна планирана средства за финансирање Центара за неговање традиције Чачак у 2026.години из средстава буџета града Чачка износе 26.313.000,00 динара**

2. 1. Планирана средства за Функционисање установе у 2026.години из средстава буџета града Чачка износе 12.330.000,00 динара.

Ова средства учествују у планираним средствима града 48,86%

- Средства предвиђена у 2026.години за исплату плата запосленима у Центру за неговање традиције Чачак износе 8.772.000,00 динара, што представља 71,14 % у овиру средстава за функционисање установе. Плате су увећане на основу инструкција Министарства финансија за 5,1%.
- Остала давања запосленима (отпремнине, јубиларне награде, помоћ и трошкови превоза на посао) планирана су и износу од 521.000,00 динара, што представља 4,23 % у овиру средстава за функционисање установе.
- Средства предвиђена за редовно пословање установе (стални трошкови, потрошни материјал, текуће поправке и одржавање зграде и опреме, као и услуге везане за редовно функционисање) планирана су и износу од 3.037.000,00 динара, што представља 24,63 % у овиру средстава за функционисање установе.

1. 2. Планирана средства за Јачање културне продукције и уметничког стваралаштва у 2026.години из средстава буџета града Чачка су планирана у износу од 13.983.000,00 динара, за реализацију програмских активности.

Ова средства учествују у планираним средствима града 53,14%

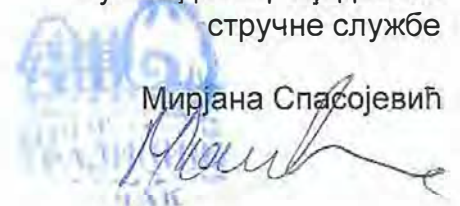
2. Укупна планирана средства за 2026. годину износе 26.323.000,00 динара и то:

- **из средстава буџета града Чачка 26.313.000,00 динара** или 99,96% од укупно планираних средстава,
- **из сопствених средстава 10.000,00 динара** или 0,04% од укупно планираних средстава

Сви сопствени приходи установе су јавни приходи Града Чачка. У буџету Града Чачка за 2026.годину остваривањем сопствених прихода, решењем ће бити утврђене апропријације за расходе и издатке везане за програмске активности и функционисање установе.

Руководилац заједничке
стручне службе

Мирјана Спасојевић

Број: 302

Датум: 30.12.2025. године

На основу члана 34. став 1. алинеја 5: Статута „Центра за неговање традиције” Чачак, Управни одбор на седници, одржаној дана 30.12.2025. године, донео је

ОДЛУКУ

Доноси се Програм рада „Центра за неговање традиције” Чачак за 2026. годину.

У Чачку, дана 30.12.2025. године.

Председник Управног одбора

Број: 304
Датум: 30.12.2025. године

На основу члана 34. став 1. алинеја 6. Статута „Центра за неговање традиције” Чачак, Управни одбор на седници, одржаној дана 30.12.2025. године, донео је

ОДЛУКУ

Доноси се Финансијски план „Центра за неговање традиције” Чачак за 2026. годину.

У Чачку, дана 30.12.2025. године.

Председник Управног одбора

ЦЕНТАР „ТРАДИЦИЈЕ”
Билјана Васојевић
ЧАЧАК